El remei de M-L. seria suposar que es tracta de CALCITRARE, amb un «canvi de sufix». Veurem si hi ha alguna raó en això, fora de la ja refutada. Però és ja arbitrari suposar que CALCITRARE tenia ĭ com fa ell;[2] de manera que el seu remei és tan dolent com la seva pretesa malaltia. En tot cas CALCITRARE no ha deixat o a penes ha deixat descendència romànica. S'ha citat un fr. ant. *chauc(h)irer*, però la seva existència és controvertida: un savi gran i crític com Gaston Paris la negava del tot (*Rom.* XXXIII, 1904, 245), un parell de figures menors l'han afirmada, però fins si és veritat que va existir, el mateix Wartburg, tot declarant-se per aquests, reconeix que és un mot raríssim.

Què prova això?: pot ser una imitació ocasional, semiculta, del mot llatí clàssic. D'altra banda oc. i cat. *calcigar* no signifiquen 'tirar coces' com CALCITRARE sinó 'trepitjar' o 'petjar', ço que s'ajusta bé, quant al sentit, a un derivat de CALX amb -ICARE. És veritat que també s'ha donat «regimber» com a traducció d'oc. ant. *caussigar*; aquesta acc. és absolutament inoïda en català, i en tots els parlars occitans moderns, i és també l'altra l'única ben documentada en textos occitans medievals;[3] Raynouard cita un sol cas on sembla tenir el sentit de *calcitrare*, però és un text que solament ell va poder veure (una trad. de la Bíblia) i no en dóna més que els mots «dura causa es a tu *causigar* contra l'agulhó», ço que no prova gran cosa, pel seu complet isolament.[4] En conclusió, doncs, l'explicació de M-L. no ofereix cap avantatge sobre l'altra —ultra ser més complicada— i els seus fonaments filològics i lingüístics són molt més dèbils.

¿Tingué tanmateix alguna vida CALCITRARE en el nostre passat lingüístic? No ho neguem del tot, mantinguem-ho en estudi, però un altre fonament adduïble és també ben problemàtic. Hi ha una forma rústica *paltrigar* 'trepitjar', per a la qual veg. *DAg.* i *AlcM*, viva avui en rossellonès i en els parlars de Gandesa-Maestrat, i ja usada per dos poetes del S. XV (n'afegiré un ex. del *Romllo.* de Milà a l'article *PEU*). També existeix *palcigar*, potser més estès, car *AlcM* ho localitza en el Nord (Olot i Baix Empordà) i jo ho he sentit a d'altres comarques, més aviat allunyades d'aquestes: «tot açò està *palsigát*» 'trepitjat' a la Tinença de Benifassà (El Boixar, 1961). Aquest és evidentment *calcigar* contaminat per *petjar* o *peu*.

Per a *paltrigar* val més també suposar una combinació així que no que CALCITRARE sofrís una metàtesi *CALTRICARE des del llatí vulgar: supòsit que toparia amb moltes inversemblances (cronològiques, fonètiques i fins semàntiques, no tractant-se de 'tirar coces'). Com que de tota manera sempre hauríem de completar-ho amb un encreuament amb la *p-* de *palcigar* o *petjar*, és més natural atenir-nos a l'ordre d'idees suggerit primer. *AlcM* suposa *calcigar* × *trepitjar* (no satisfà gaire donada la posició, tan diferent, del grup *tr* en els dos mots). Potser *peu-tridar* (cat. *trit*, *trissar*, de TRITUS, TERERE) amb la *-g-* de *calcigar*.

DERIV.: *Calcigada. Escalcigar.*

[1] Els derivats en -ICARE deriven generalment d'una base nominal i no verbal *carricare*, *caballicare*, *follicare*, etc.; fins quan l'arrel és verbal, es parteix del participi *rosicare*, *morsicare*, *torticare* (que al capdavall és nominal); posteriorment va arribar a estendre's a alguns radicals pròpiament verbals, però pocs i només de verbs en -ERE —mai en -ARE— per evitar els embarassos que causava la conjugació irregular. ¿Per què s'hauria sentit necessitat de canviar CALCARE en un CALCICARE? Majorment oposant-s'hi encara la diferent qualitat de la C, que era K ferma en CALCARE i era Ć en CALCE i CALCICARE. — [2] Fins i tot si el mot sortís en vers —que crec que no hi surt mai— res no prova davant -TR- («in positione») una escansió com a síllaba llarga. Cf. ARBĬTRARE-ARBĬTER, etc., i d'una manera general els mots en -ITRU i -ITRARE tenen ĭ breu. — [3] En trobadors clàssics en Rayn. II, 289*b* (no n'hi afegeixen Levy, Appel ni Stichel). — [4] Tractant-se d'una trad. de la *Vulgata* no sorpendria gens que el traductor per sortir del pas, guiat per la quasi identitat fonètica i semàntica, donés una traducció merament aproximada del *calcitrare* de l'original. Altrament 'petjar l'agulló' no és una idea absurda i és ben possible que el traductor vagi entendre això.

Calciguer, V. *calciga* (*CALCIDA*) *Calcilla*, V. *calça* *Calcina*, V. *calcida* *Calcina*, *calcinació*, *calcinada*, *calcinaire*, *calcinal*, *calcinar*, *calciner*, *calcinobre*, *calcinós*, V. *calç* I *Calco-*, V. *calcant* *Calcó*, V. *calça* *Calçobre*, V. *calç* I *Calcografia*, *calcogràfic*, V. *calcant* *Calçol*, V. *calça* *Calcomania*, V. *calcar* *Calcopirita*, V. *calcant* *Calçot*, *calçotada*, *calçotets*, *calçotes*, V. *calça*

CÀLCUL, 'pedreta', 'concreció que es forma a la bufeta urinària', 'còmput, compte', pres del ll. *calcŭlus* 'roc, palet', 'pedra usada per ensenyar les criatures a comptar', 'fitxa marcant el que hem guanyat', etc., 'compte, càlcul'. □ *1.ª doc.*: 1587.

Calcular [*DTo.*, 1757], però *calculació* ja S. XV (*DAg.*) i *calculador* [1695, Lacav.]; *calculable*, *calculatori*. *Calculista*. *Calculós* [1617, Agustí]. *Incalculable*. *Recàlcul*.

Calçut, V. *calça*

CALD, CALDA, 'calent', adjectiu antic, del ll. vg. CALDUS, ll. clàssic CALĬDUS, -A, -UM, id., derivat del verb CALĒRE 'ser o estar calent', 'escalfar-se'. □ *1.ª doc.*: S. XIII.

D'ús molt ampli encara en aquest segle: «aygua *calda*», Jaume I (*Cròn.*, § 256, Casac. IV, 48), «tro és feriment de vapors *caldes* e seques en àer, mogut per combatiments de vents», Llull (*Merav.*, *NCl.* II, 18); «la còlera és *calda* per lo foch» id. (*Doctr. Pu.*, § 78); «es *caut* (ms. P: *calt* B) a *escaufar*», *VidesR*, f° 117r1, n. 3. Ja una mica aleshores i sobretot en el S. XIV s'observa la tendència a restringir-lo a la combinació amb determinats substantius, de manera que en el